

Autoreferat

1. Imię i nazwisko.

Tomasz Kwoka

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe lub artystyczne – z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej.

2004 r.: Instytut Filologii Słowiańskiej, Wydział Filologiczny, Uniwersytet Jagielloński. Dyplom ukończenia studiów wyższych na kierunku filologia, specjalność filologia słowiańska, w zakresie filologii serbskiej, wydany 21 czerwca 2004 r. na podstawie obrony pracy magisterskiej *Рођење, свадба и смрт у Црној Гори – лексика животног круга* (promotor: prof. dr hab. Wiesław Boryś). Tytuł: **magister filologii słowiańskiej** (w zakresie filologii serbskiej)

2009 r.: Wydział Filologiczny, Uniwersytet Jagielloński. Dyplom uzyskania stopnia doktora nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa wydany 25 maja 2009 r. na podstawie obrony rozprawy doktorskiej *Historia serbskiego słownictwa z zakresu stosunków społecznych (od końca XII do początku XX wieku)* (promotor: prof. dr hab. Wiesław Boryś, recenzenci: dr hab. Barbara Oczkova, prof. UJ, dr hab. Maria Cichońska, prof. UŚ). Stopień naukowy: **doktor nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa**

3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych lub artystycznych.

2005-2009: Instytut Filologii Słowiańskiej, Wydział Filologiczny, Uniwersytet Jagielloński. Stanowisko: **doktorant** (zajęcia dydaktyczne prowadzone w ramach studiów doktorskich).

od 2009 r. do chwili obecnej: Instytut Filologii Słowiańskiej, Wydział Filologiczny, Uniwersytet Jagielloński. Stanowisko: **asystent** (2009-2012), **adiunkt** (2012-).

2004–2012: Instytut Neofilologii, Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie (dawniej Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie). Stanowisko: **pracownik nieetatowy** (zajęcia zlecone na kierunku filologia rosyjska z językiem rusińsko-łemkowskim).

2016-2020 (15 marca - 30 kwietnia 2016 r., 1 - 31 grudnia 2017 r., 1 – 30 kwietnia 2018 r., 11 marca – 7 kwietnia 2019 r., 19 października - 16 listopada 2020 r.): Katedra Socjologii Prawa, Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet Jagielloński. Stanowisko: **pracownik delegowany (50% etatu) - wykonawca** w ramach realizacji zadań przy międzynarodowym projekcie naukowym *Community-Based Policing and Post-Conflict Police Reform – ICT4COP*.

- 4. Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.). Omówienie to winno dotyczyć merytorycznego ujęcia przedmiotowych osiągnięć, jak i w sposób precyzyjny określać indywidualny wkład w ich powstanie, w przypadku, gdy dane osiągnięcie jest dziełem współautorskim, z uwzględnieniem możliwości wskazywania dorobku z okresu całej kariery zawodowej.**

Podstawą procesu habilitacyjnego jest monografia naukowa *Wojwodina i jej Rusini. O języku, kulturze i historii Rusinów wojwodińskich* (ss. 462), wydana w Krakowie w 2023 r. przez wydawnictwo Księgarnia Akademicka znajdujące się w *Wykazie MNiSW wydawnictw publikujących recenzowane monografie naukowe* pod numerem 295. Jednoautorska monografia naukowa stanowi owoc wieloletnich badań nad kulturą i językiem Rusinów wojwodińskimi, a także w ogóle Wojwodiną jako regionem o skomplikowanej historii i jeszcze bardziej skomplikowanej strukturze językowej, kulturowej, narodowościowej i konfesyjnej. Książka jest pierwszą tego typu pracą wydaną w Polsce i dotyczącą języka, kultury i historii Rusinów z Wojwodiny. Opierając się na pracach językoznawczych, kulturoznawczych i historycznych, a także tekstach źródłowych aktów prawnych i raportów powstała obszerna prezentacja historii języka i kultury Rusinów panońskich oraz socjolingwistyczny opis polityki językowej w Jugosławii, Serbii i Wojwodiny, ze szczególnym akcentem na współczesne funkcjonowanie języków mniejszościowych (na przykładzie języka wojwodińsko-rusińskiego).

4.1. Zakres tematyczny monografii

Książka stanowi prezentację trzech fenomenów, dzięki którym Rusini wojwodińscy przez prawie trzy stulecia przetrwali na południowych rubieżach Kotliny Panońskiej, w sytuacji geograficznego odizolowania od swej karpackiej ojczyzny. Pierwszym z nich jest poziom historyczno-narodowy, obejmujący okres od migracji i kolonizacji do czasów współczesnych, obrazujący kształtowanie się odrębnego rusińskiego etnosu w Wojwodinie. Druga płaszczyzna, językowa, to historia języka wojwodińsko-rusińskiego, głównego czynnika narodotwórczego, zwłaszcza od odrodzenia kulturalnego i początku jego kodyfikacji w okresie międzywojennym. Trzeci poziom – socjolingwistyczny, to funkcjonowanie wojwodińsko-rusińskiego jako języka mniejszościowego w wielonarodowej Wojwodinie przedstawione na tle jugosłowiańskiej, serbskiej i wojwodińskiej polityki językowej w drugiej połowie XX i na początku XXI wieku. W szczegółowy sposób opisano stan realizacji praw językowych w sferach publiczno-urzędowej, kulturalnej, medialnej i edukacyjnej.

4.2. Historia i kultura Rusinów wojwodińskich

W pierwszej części monografii przedstawione zostały fale rusińskiego osadnictwa na ziemiach dzisiejszej Wojwodiny oraz historia ich kultury od połowy XVIII w. do czasów współczesnych. W tym opisie akcent położony został na najważniejsze instytucje życia społeczno-kulturalnego, które w przypadku rusińskiej mniejszości etnicznej pełniły funkcję także kreatorów ich własnej polityki językowej w XX w. Szczególnie ważną rolę odgrywała Cerkiew greckokatolicka, która w XVIII i XIX w. strzegła wschodniosłowiańskiej tożsamości oraz zapewniała możliwość edukacji po rusińsku w prowadzonych przez siebie szkołach, a na początku XX w. stała się ośrodkiem formowania młodej elity intelektualnej.

Po tragicznych latach I wojny światowej, nowo powstałe Królestwo Serbów, Chorwatów i Słoweńców zapewniło Rusinom, uznanym za odrębną mniejszość, warunki do kulturowego i narodowego odrodzenia. Dzięki aktywności młodej inteligencji, stworzono organizację kulturalno-oświatową oraz rozpoczęto proces normalizacji języka literackiego, co pozwoliło na rozwój działalności literackiej, prasowej oraz edukacyjnej. Okres międzywojnia okazał się więc przełomowy dla kształtowania się Rusinów wojwodińskich jako w pełni świadomej swej odrębności mniejszości etnicznej.

Kontynuacja rozpoczętych w międzywojniu procesów nastąpiła po II wojnie światowej. Dzięki polityce nowych władz Jugosławii, realizowanej w duchu socjalistycznej *idei braterstwa i jedności wszystkich narodów i narodowości*, Rusini panońscy, w przeciwieństwie do

nieuznawanych przez pozostałe kraje bloku wschodniego Rusinów karpackich, uzyskali szerokie możliwości rozwoju kultury, edukacji i mediów we własnym języku. Szczególnie istotna dla tego procesu była pozycja, jaką w polityczno-administracyjnej organizacji Serbii, zajmowała Prowincja Autonomiczna Wojwodiny. Dzięki posiadanej autonomii mogła ona samodzielnie kształtować własną, dostosowaną do warunków lokalnych, politykę mniejszościową, w tym językową. Wprowadzając od lat 70. dodatkowe języki urzędowe, w tym wojwodińsko-rusiński, i uznając Rusinów za jedną z tradycyjnych mniejszości narodowych, zapewniono im najszerze możliwości ochrony i rozwoju wszystkich sfer życia społecznego. W latach 70. i 80., czasie rozkwitu kultury, zakończono także proces kodyfikacji języka wojwodińsko-rusińskiego. Taka emancypacyjna tradycja prawna i praktyka w zasadzie została zachowana do dzisiaj, zapewniając nielicznej dziś rusińskiej wspólnotie narodowej wszelkie instrumenty do prowadzenia własnej polityki w zakresie rozwoju języka oraz kultury, edukacji i mediów.

4.3. Historia języka wojwodińsko-rusińskiego

Momentem przełomowym dla odrodzenia kulturalno-narodowego Rusinów wojwodińskich, a zarazem początkiem kodyfikacji ich języka, było wydanie w 1923 r. pierwszej gramatyki. Oparty na gwarze miejscowej Ruskiego Krstura język literacki stał się kluczowym czynnikiem homogenizacji narodowej Rusinów w okresie międzywojennym, która swą kontynuację uzyskała w latach powojennych. W socjalistycznej Jugosławii młody język wojwodińsko-rusiński zyskał możliwość jeszcze szybszego rozwoju, w tym dokończenia procesu kodyfikacji. Dzięki działalności normatywnej przede wszystkim Havrijila Nadja, Mikoli Kočiša i Julijana Ramača uzyskał on teoretyczny opis i ustabilizowaną normę, stając się funkcjonalnie poliwalentnym (mikro)językiem literackim, zaspokajającym potrzeby edukacyjne, informacyjne, kulturalne i organizacyjne Rusinów w Wojwodinie. Do końca XX w. był to nie tylko jedyny skodyfikowany, ale i państwowo uznawany wariant języka rusińskiego. Dopiero w ostatniej dekadzie ubiegłego wieku skodyfikowano najpierw słowacki wariant rusińskiego, potem polski (łemkowski), a pod koniec 2023 r. - węgierski.

Opisywany w książce język wojwodińsko-rusiński jest zaliczany do grupy tak zwanych literackich mikrojęzyków słowiańskich, czyli lokalnych języków autonomicznych względem języka dominującego na danym terytorium. Według Aleksandra Duliczenki cechuje je peryferyjne wobec swego rdzennego etnosu położenie lub charakter wyspowy, rodzaj enklawy językowej otoczonej przez inny naród lub język, stały związek z wyraźnie określonym terytorium, posiadanie formy pisanej, różny stopień znormalizowania oraz użycie w

tradycyjnych, ale niekoniecznie we wszystkich, sferach komunikacji.

Socjolingwistyczna kategoria słowiańskich mikrojęzyków w literaturze językoznawczej pojawiła się w drugiej połowie lat 60. XX w., a metodologiczne założenia dla ich opisu przedstawił właśnie Aleksandr Duliczenko w dziele *Славянские литературные микроязыки (Вопросы формирования и развития)*. W ostatnim półwieczu pojawiło się wiele innych typologii dotyczących małych języków, określanych także jako *języki regionalne*, *minijęzyki* czy *etnolekty*. Na gruncie polskim pierwszym uczonym, który do dyskursu socjolingwistycznego wprowadził termin *język regionalny*, był Alfred Zaręba, publikując w 1988 r. artykuł *Literackie języki regionalne w Polsce?*. Tego samego terminu używała też Ewa Siatkowska i inni badacze małych języków, a na gruncie prawnym usankcjonowały *Europejska karta języków regionalnych lub mniejszościowych* oraz krajowa *Ustawa o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz języku regionalnym*. Kryteria stosowane przez A. Duliczenkę stały się podstawą stworzenia listy 40 lingwonimów, które opisali Miloš Okuka i Gerald Krenn w wydanej pracy zbiorowej *Lexikon der Sprachen des europäischen Ostens* (2002). Instytucje europejskie używają terminu *języki mniej używane (lesser-used languages)*, którym oznacza się języki mniejszości narodowych lub etnicznych, oficjalne języki państw znajdujące się w sytuacji zminoryzowanej, języki nieterytoriałne, mikrojęzyki rozumiane jako idiomy z niewielką liczbą użytkowników, języki migrantów oraz języki migowe i migane. Tomasz Wicherkiewicz w swojej książce użył określenia *regionalne języki kolateralne* jako ekwiwalent pochodzącego z tradycji francuskiej i belgijskiej socjolingwistyki terminu *languages collateralés*.

W swojej książce *Wojwodina i jej Rusini*, a także w pracach poświęconych Rusinom wojwodińskim i karpackim, stosuję klasyczną klasyfikacją i terminologię Aleksandra Duliczenki. Wynika to przede wszystkim z długiej tradycji tej metodologii oraz dorobku jego twórcy, najbardziej znanego wśród samych Rusinów panońskich badacza ich języka i osoby, która w największym stopniu wpłynęła na rozpowszechnianie wiedzy o nim. To zresztą właśnie od języka wojwodińsko-rusińskiego rozpoczęły się zainteresowania A. Duliczenki małymi językami Słowian.

O ile sama historia języka wojwodińsko-rusińskiego nie wywołuje kontrowersji, zarówno z okresu przed-, jak i pokodyfikacyjnego, o tyle wciąż obiektem dyskusji naukowych pozostaje jego podstawa dialektalna, przede wszystkim kwestia przynależności do grupy zachodnio- lub wschodniosłowiańskiej. W przeciwieństwie bowiem do języków, dialektów i gwar Rusinów ciągle mieszkających w Karpatach, których wschodniosłowiańska geneza jest bezdyskusyjna,

status podstawy dialektalnej rusińskiego języka w Wojwodinie ciągle nie jest tak jednoznaczny. W swojej monografii przedstawiam najpopularniejsze teorie lingwogenetyczne i przyznaję, że choć nie ulega wątpliwości, że system gramatyczny w największym stopniu zgadza się z gwarami wschodniosłowackimi, a w znacznie mniejszym – z karpacko-rusińskimi, to kwestia pochodzenia tych cech pozostaje wciąż nierozstrzygnięta. Wśród sławistów dominują opinie o genetycznej przynależności wojwodińsko-rusińskiego do gwar wschodniosłowackich (a więc język należy zaliczać do grupy zachodniosłowiańskiej), podczas gdy sami Rusini oraz część bliskich im badaczy opowiada się za teorią o języku mieszanym - specyficznym idiomie umiejscowionym pomiędzy tradycyjnymi dwiema, a nawet trzema, grupami języków słowiańskich (gwary karpacko-rusińskie, stanowiące podstawę dzisiejszego języka wojwodińsko-rusińskiego, najpierw uległy silnej słowacyzacji w Karpatach, a potem serbizacji w Wojwodinie). Brak jednoznacznej odpowiedzi na pytanie o podstawę genetyczną jest nie tylko wynikiem czynników językowych (kształtowanie się gwar w regionie karpackim, w obszarze zasięgu dialektów wschodniosłowackich oraz małopolskich i karpackich gwar rusińskich), ale i pozajęzykowych – istnienia kilku opcji tożsamościowych (rusińskiej, ukraińskiej i słowackiej) oraz częstego wśród badaczy mieszania kwestii narodowych z lingwistycznymi.

4.4. Serbska polityka językowa i funkcjonowanie języka wojwodińsko-rusińskiego

Oprócz historii języka, opisu dziejów badań nad nim oraz charakterystyki jego struktury gramatycznej i leksykalnej, w pracy przedstawiony został także stan współczesnego funkcjonowania wojwodińsko-rusińskiego jako języka mniejszościowego na terenie wielojęzycznej Wojwodiny. Opis został poprzedzony częścią teoretyczną oraz przeglądem jugosłowiańskiej, serbskiej i wojwodińskiej polityki językowej wobec mniejszości, w tym implementacją ustawowo zagwarantowanych praw rusińskiej mniejszości w Republice Serbii. Serbska polityka językowa i status prawny oraz funkcjonowanie języków mniejszościowych w Serbii i Wojwodinie zostały opisane na podstawie dostępnej literatury socjolingwistycznej oraz materiałów źródłowych – aktów prawnych i raportów sporządzanych przez instytucje i organizacje zajmujące się analizą prawnego położenia mniejszości, ich mediów, oświaty i kultury.

Opisywana w książce polityka językowa rozumiana jest jako termin nadrzędny dla wszystkich działań, którym jest poddawany język, a więc planowania, standaryzacji czy jego statusu prawnego. Zgodnie z pracami angielskiego językoznawcy, Bernarda Spolsky'ego, polityka językowa obejmuje trzy elementy: praktykę językową, czyli wybór form, ideologię językową,

tj. stosunek do języka, jak i konkretne działania dotyczące języka i jego funkcjonowania. W Polsce *polityka językowa* jako jedno z zagadnień socjolingwistyki pojawiła się dość późno, a do najważniejszych badaczy zaliczyć można Władysława Lubasia, który swoje badania podsumował w książce *Polityka językowa* (2009) oraz Stanisława Gajdę i Walerego Pisarka. Wiele prac poświęconych polityce językowej w byłej Jugosławii oraz państwach powstałych po jej rozpadzie pojawiło się w Polsce w latach 90. i 2000. (m.in. prace Agnieszki Spagińskiej-Pruszk, Henryka Jaroszewicza czy Macieja Czerwińskiego).

Znacznie wcześniej, bo już w latach 70. i 80. XX wieku opisem teoretycznym polityki językowej zajęto się w Jugosławii. Wynikało to ze skomplikowanej sytuacji językowej wielonarodowego i wielojęzycznego państwa, ale również jego stosunkowo liberalnego podejścia do używania języków swoich *narodów i narodowości*. Najbardziej znanym chorwackim teoretykiem polityki językowej jest Dubravko Škiljan, który w 1988 r. wydał książkę *Jezična politika*. Według niego, polityka językowa to zbiór racjonalnych i zwykle zinstytucjonalizowanych działań, poprzez które społeczeństwo wpływa na językowe formy komunikacji publicznej i na kształtowanie świadomości swoich uczestników o tych formach. Według innego chorwackiego lingwisty, Dalibora Brozovicia, polityka językowa to zbiór idei, działań i postępowań, którymi państwo lub inne instytucje polityczne pragną uzyskać określone cele na polu językowym. Ranko Bugarski, belgradzki językoznawca definiuje ją zaś jako politykę społeczeństwa w obszarze komunikacji językowej, działalności instytucji państwowych, organizacji czy pojedynczych osób, które w sposób bezpośredni lub pośredni, wpływają na sytuację językową danej wspólnoty, na używane środki językowe, praktykę językową oraz tworzenie społecznej świadomości o tej praktyce. Kolejny serbski badacz, Milorad Radovanović, stosował podwójny termin *planiranje jezika i jezička politika*, który miał określać ogół działań praktycznych i zagadnień teoretycznych dotyczących problematyki normy i standardu językowego, działań wewnątrz i na zewnątrz języka. W swych tekstach opierał się na klasycznym podziale Heinza Klossa, który planowanie języka dzielił na planowanie korpusu – czyli zmiany w strukturze języka, dokonywane zwykle przez językoznawców (np. standaryzacja i rewitalizacja) oraz na planowanie statusu – czyli wszystkie działania wokół języka, prowadzone przez instytucje państwa, samorządu oraz organizacje pozarządowe. Analogiczny podział polityki językowej, na dwie płaszczyzny kodyfikacji i implementacji normy: makro i mikro, zaproponował Maciej Czerwiński opisując sytuację językową Chorwacji lat 90. XX wieku. Do poziomu makro zaliczył politykę językową prowadzoną przez państwo, które ingeruje w język za pomocą aktów prawnych i ustaw. Poziom

mikro natomiast reprezentują działania językoznawców oraz instytucji naukowych i kulturalnych, ich działalność badawcza i wydawnicza. W przypadku mniejszości bezpieczeństwa, takiej jaką są Rusini wojwodińscy, pozbawionej wsparcia kraju macierzystego oraz jego instytucji odpowiedzialnych za opiekę nad językiem, politykę językową realizują przede wszystkim instytucje pozapaństwowe, które mają ją wpisaną do swoich statutów. Należą do nich przede wszystkim, dokładnie opisane w książce, Rada Narodowościowa Mniejszości Rusińskiej, Katedra Rutenistyki Uniwersytetu w Nowym Sadzie, Instytut Prasowo-Wydawniczy Ruske slovo oraz Instytut Kultury Wojwodińskich Rusinów, Macierz Rusińska, Towarzystwo Języka, Literatury i Kultury Rusińskiej i inne.

Opisana w monografii jugosłowiańska polityka językowa wobec mniejszości narodowych ważna jest jeszcze z jednego powodu – z jej postępowego i inkluzywnego charakteru, wyróżniającego się nie tylko na tle ówczesnego bloku wschodniego, ale w ogóle całej Europy. Według Władysława Lubasia była to „polityka liberalna, wspierająca państwową wielojęzyczność, zapewniająca równoprawność języków narodowych i tolerująca języki mniejszościowe”. Wzorcowym przykładem inkluzywności takiej polityki językowej wobec grup mniejszościowych jest właśnie, obszernie w książce omówiony, stosunek władz jugosłowiańskich i wojwodińskich wobec Rusinów pannońskich. Do tych pozytywnych jugosłowiańskich tradycji odwołuje się współczesna serbska polityka językowa wobec mniejszości i, choć czasem niedoskonała, spełnia najwyższe standardy zapisane zarówno w szeroko w książce omawianych umowach międzynarodowych i ustawach krajowych, jak i praktyce instytucji pilnujących przestrzegania praw człowieka.

Ostatni rozdział książki stanowi zatem socjolingwistyczny opis i ilustrację wysokich, jugosłowiańskich, serbskich i wojwodińskich, standardów w poszanowaniu praw językowych mniejszości, serbskiej polityki językowej wobec grup mniejszościowych. W wyczerpujący sposób zostały w nim przedstawione zarówno ramy prawne tworzone przez umowy międzynarodowe, ustawy serbskie i wojwodińskie, jak i ich implementacja i praktyka funkcjonowania języka wojwodińsko-rusińskiego w sferach administracyjno-urzędowej, kulturalnej, medialnej i edukacyjnej.

4.5. Podsumowanie i znaczenie monografii dla dyscypliny naukowej

Monografia stanowi świadectwo silnej woli trwania Rusinów w swojej nowej ojczyźnie na przestrzeni wieków, świadomości konieczności zachowania własnego języka, kultury, wiary i tożsamości. Najważniejszym czynnikiem narodotwórczym, ośrodkiem konsolidacji

narodowej w okresie międzywojennym i świadectwem emancypacji politycznej w okresie powojennym stał się język ojczysty, jego kodyfikacja i funkcjonowanie na różnych poziomach życia, od codziennego i kościelnego, poprzez oświatę, kulturę i media, aż do sfery publiczno-administracyjnej, potwierdzonej statusem jednego z urzędowych języków PA Wojwodiny. Dzięki tym czynnikom wojwodińsko-rusiński od ponad pół wieku jest językiem funkcjonalnie poliwalentnym, w pełni rozwiniętym, zaspokajającym wszystkie potrzeby kulturalne, medialne, edukacyjne i administracyjne rusińskiej mniejszości narodowej w Wojwodinie.

Dzięki obszernemu opisowi języka wojwodińsko-rusińskiego, jego historii i współczesności jako przykładu idiomu w literaturze socjolingwistycznej określanego zwykle terminem *mikrojęzyka*, monografia stanowi ważną pracę dla dyscypliny językoznawstwo. To także pierwsza tego typu praca (po artykule prof. Wiesława Witkowskiego, *O Baczwańcach i ich języku* z 1984 r.) w całości poświęcona opisowi języka, historii i kultury Rusinów wojwodińskich. Jest to w końcu również prezentacja rozwoju polityki narodowościowej i językowej w Jugosławii, Serbii i Wojwodinie na przestrzeni niemal jednego wieku, od połowy XX do początku trzeciej dekady XXI w.

5. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

W trakcie swej kariery naukowej miałem możliwość pracować w trzech jednostkach akademickich, a także naukowo współpracować z kolejnymi trzema instytucjami w Polsce i za granicą. Działalność naukową prowadziłem w ramach zatrudnienia w **Instytucie Filologii Słowiańskiej UJ, Katedrze Socjologii Prawa WPiA UJ i Instytucie Neofilologii UKEN w Krakowie** oraz współpracy z **Macierzą Serbską w Nowym Sadzie, Wydziałem Filozoficznym Uniwersytetu w Nowym Sadzie i Instytutem Sławistyki PAN.**

5.1. Uniwersytet Jagielloński, Wydział Filologiczny, Instytut Filologii Słowiańskiej

Główna działalność naukowa prowadzona była w Instytucie Filologii Słowiańskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego, w którym afiliowane są także wszystkie publikacje naukowe mojego autorstwa. W trakcie kariery naukowej prowadziłem badania i publikowałem prace z zakresu historii języka serbskiego, czarnogórskiego oraz języków (wariantów) rusińskich

(łemkowskiego i wojewoziński-rusińskiego), leksykologii historycznej i gwarowej serbskiej i czarnogórskiej, etnolingwistyki i socjolingwistyki słowiańskiej, etymologii i leksyki języka prasłowiańskiego, a także kultury dawnej i współczesnej Serbów, Czarnogórców oraz Rusinów karpaccich i panońskich. W ramach udziału w międzynarodowym projekcie naukowym ICT4COP zajmowałem się również analizą funkcjonowania policji w Serbii i jej reformami po 2000 r.

5.1.1. Serbistyka – leksykologia historyczna i dialektalna

Od czasów studiów magisterskich w sferze moich głównych zainteresowań naukowych znajdował się przede wszystkim diachroniczny opis słownictwa serbskiego i czarnogórskiego. W pracy magisterskiej *Рођење, свадба и смрт у Црној Гори – лексика животног круга* zająłem się analizą słownictwa czarnogórskiego dotyczącego ludowych obrzędów przejścia, a w rozprawie doktorskiej – historią słownictwa stosunków społecznych w Serbii i Czarnogórze. Taka tematyka i metodologia opisu językowego były rezultatem osobistych zainteresowań slawistycznych, ale także opieki naukowej, którą przez większą część mojej edukacji akademickiej sprawował nade mną profesor Wiesław Borys. Dzięki niemu udało mi się zgłębić zarówno warsztat językoznawcy diachronicznego i porównawczego, w tym podstawy etymologii, jak i leksykologa.

Prezentację dorobku naukowego z zakresu serbistyki rozpocznę od omówienia 3-tomowej serii poświęconej historii serbskiego i czarnogórskiego słownictwa z zakresu stosunków społecznych od końca XII do początku XX wieku. W latach 2012-2015 wydałem w Wydawnictwie Uniwersytetu Jagiellońskiego trzy książki: *Dzieje słownictwa z zakresu stosunków społecznych w Serbii i Czarnogórze (od końca XII do początku XX wieku). Tom I: Ród i Społeczeństwo* (Kraków 2012, ss. 204), *Dzieje słownictwa z zakresu stosunków społecznych w Serbii i Czarnogórze (od końca XII do początku XX wieku). Tom II: Państwo i administracja* (Kraków 2013, ss. 288) i *Dzieje słownictwa z zakresu stosunków społecznych w Serbii i Czarnogórze (od końca XII do początku XX wieku). Tom III: Wojsko. Kościół. Zobowiązania. Własność* (Kraków 2015, ss. 298), których podstawę stanowiła rozprawa doktorska *Historia serbskiego słownictwa z zakresu stosunków społecznych (od końca XII do początku XX wieku)*, obroniona na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego w 2008 r. W porównaniu jednak do pierwowzoru, seria książkowa została w znaczny sposób przeredagowana i uzupełniona, zyskując zupełnie inną formę prezentacji materiału leksykalnego – w miejsce leksykonu powstały monografie z tematycznymi rozdziałami

poświęconymi poszczególnym dziedzinom i poddziedzinom słownictwa. Dodatkowo wydawnictwo zostało uzupełnione o rozdziały wprowadzające (m.in. przegląd historyczny Serbii i Czarnogóry) oraz indeks wyrazów. Stanowi on zatem pełny opis historycznego, obejmującego okres od XII do początku XX wieku, słownictwa z terenu dzisiejszych Serbii, Wojwodiny, Kosowa i Czarnogóry – regionów w różnych okresach wchodzących w skład serbskich organizmów państwowych. Trzyczęściowa monografia prezentuje słownictwo historyczne, literackie i gwarowe, uzupełnione o etymologię oraz szerokie definicje, czasem tworzące obszernie artykuły historyczno-kulturoznawcze lub etnograficzne. Materiał leksykalny ekscerpowany był ze wszystkich dostępnych słowników historycznych, współczesnych i gwarowych, a także wielu zabytków piśmiennictwa oraz opracowań językoznawczych, historycznych, socjologicznych i etnograficznych z Serbii i Czarnogóry.

Prace naukowe, łączące moje zainteresowania słownictwem serbskim i czarnogórskim, w których obok analizy językowej (semantycznej i etymologicznej), zawsze pojawiał się szeroki kontekst historyczno-kulturowy lub etnograficzny, publikowałem już w czasie studiów doktoranckich. W 2006 r., na podstawie zebranego do pracy magisterskiej materiału, ukazał się artykuł *Nazwy drugoplanowych bohaterów czarnogórskiego wesela* („Studia z filologii polskiej i słowiańskiej”, t. 41, Warszawa 2006, s. 155-175). Kolejnym artykułem, do którego materiał gwarowy zebrałem przy okazji prac nad pracą magisterską dotyczył niezwykle bogatego zbioru ekspresywnych i wulgarnych określeń kobiet w gwarach czarnogórskich. Efekty badań znalazły się w artykule *Wybrane aspekty seksizmu w gwarach czarnogórskich na przykładzie ekspresywnych i wulgarnych określeń kobiet* („Studia z filologii polskiej i słowiańskiej”, t. 42, Warszawa 2007, s. 143-164).

Kolejne prace, w których kontynuowałem historyczno-językowe i dialektologiczne badania nad słownictwem czarnogórskim i serbskim, obejmowały etnolingwistyczny opis *domu*: *Dom i kuća w języku i tradycji Serbów i Czarnogórców* („Linguistica Copernicana”, nr 1 (3), Toruń 2010, s. 251-270) oraz nomenklaturę struktur rodowych w Czarnogórze: *Nazewnictwo i charakterystyka struktur rodowych w Czarnogórze* („Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia Russologica” IV (2011), Kraków 2011, s. 150-157). Jednemu tylko terminowi, wieloznacznemu i z bogatą semantyką, poświęcony był artykuł opublikowany w księdze jubileuszowej prof. Wiesława Borysia: *Serbski i czarnogórski vojvoda (BORYSIANA ETYMOLOGICA - DIACHRONICA – SLAVICA*, Warszawa 2014, s. 387-405).

Dwa kolejne artykuły poświęcone zostały historycznemu słownictwu społecznemu w Serbii i Czarnogórze. W tych tekstach w sposób syntetyczny opisałem kształtowanie się na przestrzeni wieków leksyki z zakresu życia społecznego: *Dzieje i pochodzenie zapożyczeń słownictwa z*

zakresu życia społecznego w Serbii i Czarnogórze do początku XX wieku („Slavia Meridionalis”, nr X, Warszawa 2010, s. 185-216) oraz *Između domaćeg i tuđeg – oblikovanje i izvori socijalnog leksikona u Srbiji i Crnoj Gori na prelazu iz 18. u 19. vek* (Treći međunarodni slavistički skup „Njegoševi dani”, Nikšić 2011, s. 279-288).

We wszystkich wyżej wymienionych pracach, ze względu na bliskość językową, polityczną i historyczną w średniowieczu, wspólnie traktowałem przestrzeń i słownictwo używane w Serbii i Czarnogórze. Podobną tematykę, zagadnienia oraz metodologię stosowałem opisując słownictwo społeczne, a także związane z organizacją państwa, strukturami rodowymi i rodzinnymi, administracją, wojskiem, zobowiązaniami fiskalnymi i formami własności na terenie Serbii. Wymieniłem już kilka tego typu prac, omawiających nie tylko historię i semantykę danych leksemów, ale także kontekst społeczno-polityczny i etnograficzny (np. artykuł poświęcony tytułowi *vojvoda*, znaczeniu leksemów *dom* i *kuća*, a także opisowi kształtowania się kategorii semantycznych od XII do XX wieku). Kolejnym artykułem opisującym wpływ okresu osmańskiego na serbskie słownictwo jest praca *Najazd turecki i jego wpływ na rozwój serbskiego słownictwa społecznego* („Południowosłowiańskie zeszyty naukowe. Język, literatura, kultura”, nr 7, Łódź 2010, s. 29-40).

Z nieco innej perspektywy wpływy obce na serbską leksykę, w tym przypadku na słownictwo kulinarne, przedstawione i omówione zostały w artykule poświęconym leksyce wojwodińskiej kuchni: *Војвођански јеловник – поглед гурмана на међукултурне и међунационалне утицаје* (Иновациони процеси у српском књижевном језику -утицаји других језика и култура, 43/1, Београд 2014, с. 407-417). Praca ma charakter przede wszystkim leksykologiczny, historyczny i kulturoznawczy, przedstawia wpływy różnych kultur i języków w jednym tylko, codziennym segmencie życia mieszkańców Wojwodiny.

Zaszczepione jeszcze na studiach magisterskich i seminariach prof. Wiesława Borysia zainteresowania językoznawstwem diachronicznym i gwarowym wyraz znalazły także z kilku artykułach, które w syntetyczny sposób opisywały stan badań historyczno-językowych i dialektologicznych, których prekursorami i najważniejszymi przedstawicielami w XX w. byli Aleksandar Belić, Pavle Ivić i Aleksandar Mladenović. Charakterystyka serbskiego językoznawstwa diachronicznego, opis najważniejszych badaczy oraz wydawnictw znalazł się w artykule *Serbskie językoznawstwo diachroniczne na początku XXI w.* („Studia z filologii polskiej i słowiańskiej”, t. 44, Warszawa 2009, s. 237-258). Podobny, syntetyczny charakter miał artykuł z przeglądem i omówieniem najważniejszych słowników gwarowych w Serbii i Czarnogórze. To bardzo ważna część leksykografii serbsko-chorwackiej, znakomicie

rozwiniętej zwłaszcza w niewielkiej, ale gwarowo zróżnicowanej, Czarnogórze: *Serbskie i czarnogórskie słowniki gwarowe po roku 2000 (Słowiańskie słowniki gwarowe - tradycja i nowatorstwo*, Warszawa–Łomża 2016, s. 129-144). Opisałem także historię obecności filologii serbskiej na Uniwersytecie Jagiellońskim: *Srpski jezik i srbistika u Krakovu – juče i danas (IV međunarodna naučna konferencija Očuvanje i zaštita kulturno istorijskog nasleđa Srbije u inostranstvu. Zbornik radova*, Beograd 2013, s. 432-445).

W ostatnich latach pożegnaliśmy wielu znanych profesorów, zajmujących się diachronicznym opisem języków południowosłowiańskich, w tym mojego promotora i mistrza, prof. Wiesława Borysia. Poświęciłem im obszernie wspomnienia, wydane w 2022 i 2024 r.: *Profesor Wiesław Boryś (1939–2021)* (Rocznik Slawistyczny LXXI, Wrocław 2022, s. 3-12) oraz *Profesor Predrag Piper (1950-2021)* (Biuletyn PTJ, tom LXXIX, Warszawa 2023 – w druku).

Serbistyczne referaty wygłaszałem na kilkunastu międzynarodowych konferencjach naukowych, m.in.: *Europa Słowian w świetle socjo- i etnolingwistyki. Teraźniejszość i przeszłość* (Kraków, 2009), *Dystans-symbioza-asymilacja? Kultury i języki południowosłowiańskie w bałkańskim kontekście niesłowiańskim* (Łódź, 2010), *Treći međunarodni slavistički skup „Njegoševi dani”* (Nikšić, 2010), *Słowiańskie słowniki gwarowe - tradycja i nowatorstwo* (Warszawa, 2014), *47. Međunarodni naučni sastanak slavista u Vukove dane* (Belgrad, 2017), *Očuvanje i zaštita kulturno-istorijskog nasleđa Srbije u inostranstvu* (Belgrad, 2012).

5.1.2. Diachronia języków słowiańskich

Efektom zainteresowań diachronicznych jest również udział w projekcie, którego rezultatem był tom poświęcony historii literackich języków słowiańskich pod redakcją Barbary Oczkovej, Elżbiety Szczepańskiej i Tomasza Kwoki: *Słowiańskie języki literackie. Rys historyczny*, Kraków 2011, ss. 352. W monografii, która w sposób syntetyczny przedstawiła opisy historii i współczesności wszystkich skodyfikowanych słowiańskich języków literackich, których autorami byli specjaliści w zakresie danych filologii, po raz pierwszy pojawiły się opisy kilku najlepiej rozwiniętych mikrojęzyków słowiańskich – trzech wariantów rusińskich, języka gradiszczkańsko-chorwackiego oraz regionalnego języka kaszubskiego.

5.1.3. Serbistyka – kultura dawna i współczesna

Poza językoznawczymi, w kręgu moich zainteresowań serbistycznych, także z powodów dydaktycznych, znajduje się kultura dawna i współczesna, a także ludowa Serbów. Elementy tej ostatniej dziedziny obecne są w większości moich prac poświęconych opisowi słownictwa dawnych czasów. Kulturze współczesnej poświęciłem artykuł *Zigomar i Zograf w podróży*

dookoła świata. O komiksach nowych i na nowo odkrywanych w Serbii („Kultura Słowian. Rocznik Komisji Kultury Słowian PAU”, t. 12, Kraków 2016, s. 195-214), a w 2013 r. opublikowałem tekst pokazujący kulturalne kontakty polsko-serbskie w XV wieku na przykładzie fresków w prawosławnym klasztorze w Supraślu: *Nektarije Serbin u Supraslu – istorija jednog živopisa (IV međunarodna naučna konferencija Očuvanje i zaštita kulturno istorijskog nasleđa Srbije u inostranstvu*, Beograd 2013, s. 445-458). Kulturze dnia codziennego, zwłaszcza spędzaniu wolnego czasu, poświęciłem artykuł *Przesiadywanie – przyjemności w starych kafanach Nowego Sadu (Małe przyjemności: katalog słowiański*, Kraków 2016, s. 305-322).

5.1.4. Rutenistyka – język i kultura Rusinów wojwodińskich

Opisane prace z zakresu rutenistyki stanowią drugie, sekundarne wobec serbistycznego, pole moich zainteresowań naukowych. Opublikowaną w 2023 r. monografię *Wojwodina i jej Rusini. O języku, kulturze i historii Rusinów wojwodińskich* poprzedził cykl artykułów naukowych, w których przedstawiałem różne zagadnienia związane z językiem, kulturą i historią Rusinów w Wojwodinie. Obszerne studium poświęcone prawom mniejszości narodowych we współczesnej Serbii oraz sposobowi, w jaki je realizują Rusini, to praca *Wojwodińscy Rusini - między emancypacją a asymilacją. Prawna i społeczno-kulturalna sytuacja mniejszości rusińskiej w Wojwodinie (Krakowsko-Wileńskie Studia Slawistyczne, tom 6, Kraków 2011, s. 269–306)*. W artykule *Języki rusińskie* z tomu *Słowiańskie języki literackie* (Kraków 2011, s. 161-191) w sposób syntetyczny przedstawiłem historię i współczesne funkcjonowanie trzech skodyfikowanych wariantów rusińskich: wojwodińskiego, słowackiego i łemkowskiego.

Zagadnieniom heterogeniczności języka i kultury Rusinów, w których zestawilem i poddałem analizie elementy leksykalne i kulturowe polskich Łemków i wojwodińskich Rusinów był artykuł w nowosadzkiem tomie zbiorowym: *Rusinska kultura susreta. Uloga stranih uticaja u kulturi i jeziku Rusina u Poljskoj i Vojvodini (Susret kultura, Zbornik radova, Novi Sad 2014, s. 217-226)*. Przedstawiłem w nim analizę języka i kultury rusińskiej w Serbii i Polsce, z akcentem postawionym na obecność elementów obcych (zapożyczonych). Heterogeniczność, która jest cechą języków i kultur małych rusińskich wspólnot w Karpatach i Panonii, oddalonych od kulturalnych i politycznych centrów większych narodów i będących pod ich nieprzerwanym wpływem, odbicie znajduje także w różnych poglądach dotyczących ich tożsamości narodowej. O współczesnych dylematach tożsamościowych Rusinów wojwodińskich, które umiejscawiane są między ideologią rusińską (autonomiczną), ukraińską lub słowacką pisałem w artykule: *Między Ruthenią, Ukrainą a Słowacją - o współczesnych*

dylematach tożsamościowych Rusinów wojwodińskich („Studia Środkowoeuropejskie i Bałkanistyczne PAU”, Tom XXVI, Kraków 2017, s. 233-243).

W obszernej pracy *Organizacja życia religijnego Rusinów w Wojwodinie w XVIII i XIX w.* (*Krakowsko-Wileńskie Studia Slawistyczne*, tom 9, Kraków 2014, s. 205-219), zająłem się opisem historii i znaczenia jednej z dwóch najważniejszych instytucji, które w okresie przednarodowym pomogły Rusinom wojwodińskim zachować własny język, kulturę, tożsamość. To właśnie Cerkiew greckokatolicka, która sprawowała opiekę nad rusińskimi szkołami konfesyjnymi w Wojwodinie, pomogła im zachować odrębność, a na początku XX w. stała się instytucją, skąd wywodzili się przewodnicy odrodzenia narodowo-kulturalnego i pomysłodawcy kodyfikacji języka. Historia i działalność Cerkwi greckokatolickiej, depozytariusza rusińskiej tożsamości nierozłącznie związana więc była z historią ich języka i kultury.

Część z tych artykułów powstała na bazie referatów wygłoszonych na międzynarodowych konferencjach naukowych w Polsce i w Serbii, m.in. *7. Simpozij Susret Kultura* (Nowy Sad, 2013), *Tożsamość i samoidentyfikacja bałkańskich narodów, mniejszości etnicznych i religijnych po rozpadzie Jugosławii. Historia–polityka–kultura–język–media* (Kraków, 2016) oraz *Słowiańska mozaika kultur wobec historii (nie)tolerancji i waśni religijnych* (Nowy Sącz, 2014).

5.1.5. Kultura i języki Wojwodiny

Zainteresowanie Rusinami panońskimi ściśle związane było z badaniami kultury i historii wieloetnicznej Wojwodiny, której nowożytna historia rozpoczyna się na przełomie XVII i XVIII w., wraz z odzyskaniem tych ziem przez monarchię habsburską. Osiedlanie się na tych ziemiach przedstawicielei kilkunastu, przybywających ze wszystkich stron świata, narodów stworzyło z dzisiejszej Wojwodiny jeden z najbardziej zróżnicowanych etnicznie regionów europejskich (od połowy XX w. posiadający szeroką autonomię w ramach Serbii), przykład udanej polityki wielokulturowości i niezwykle ciekawy przedmiot badań językowym i kulturowych.

Jednym z przykładów potwierdzających wojwodińską mozaikę języków, kultur i narodów jest słownictwo kulinarne, w którym spotkać można, obok słowiańskich, zarówno nazwy orientalne, pochodzące z okresu tureckiego, jak i najnowsze zapożyczenia z języków środkowoeuropejskich – głównie niemieckiego i węgierskiego. O procesie i efektach wzbogacania leksykonu języka serbskiego w Wojwodinie, a potem także na południe do Sawy

i Dunaju, pisałem we wspomnianym już powyżej artykule *Војвођански јеловник – поглед гурмана на међукултурне и међунационалне утицаје*.

Innego rodzaju potwierdzeniem różnorodności kulturowej i przykładem wspólnego, pokojowego życia wielu narodów i wyznań jest dzisiejsza stolica Wojwodiny - Nowy Sad. Stosunkowo młode, bo założone pod koniec XVII w. u stóp twierdzy Petrovaradin, miasto zostało przeze mnie opisane w artykule *Etnotopografia Nowego Sadu – o dziedzictwie narodów osiedlających się w Nowym Sadzie* („Balcanica Posnaniensia. Acta et studia”, 24, Poznań 2017, s. 127-142). O okresie wcześniejszym, kiedy Wojwodina i część Królestwa Węgier znajdowały się pod panowaniem tureckim, pisałem w pracy poświęconej analizie kronik XVII-wiecznego podróżnika tureckiego: *Ewlii Czelebiego panońskie podróże. O miastach wojwodińskich w kronikach podróżnika tureckiego* (*Krakowsko-Wileńskie Studia Slawistyczne*, tom 18, Wydawnictwo scriptum, Kraków 2021, s. 151-170).

Referaty poświęcone tym lub podobnym tematом wygłaszałem na międzynarodowych konferencjach w Polsce, Serbii i Czarnogórze: *Małe przyjemności – katalog słowiański* (Kraków, 2015), *Migracje i przesiedlenia ludności na Bałkanach* (Poznań, 2016), *Međunarodni slavistički skup „Njegoševi dani”* (Kotor-Nikšić, 2010), *Słowiańskie przyjemności 3: Wielojęzyczność* (Kraków, 2017), *Słowianie w monarchii Habsburgów. Literatura, kultura, społeczeństwo* (Nowy Sącz, 2018), *Słowianie a Imperium Osmańskie. Konflikty, koegzystencje, dziedzictwo* (Nowy Sącz, 2019), 43. *Međunarodni naučni sastanak slavista u Vukove dane* (Belgrad, 2013).

5.1.6. Łemkoznawstwo – język i kultura Łemków

Od początku kariery akademickiej, stale obecny był, choć zwykle na marginesie moich zainteresowań naukowych, także język i kultura Łemków. Wśród moich pierwszych naukowych publikacji znalazł się opis funkcjonowania języka łemkowskiego w systemie edukacji w Polsce po 2000.: *Сучасна практыка вчыня лемківського-русинського языка в Польци* (*Изучения русинського языка у Мадярицині и за і гатарами*, Nyiregyhaza 2006, s. 19-28). Powrót, po ponad pół wieku, nauczania łemkowskiego do polskich szkół stanowił świadectwo odrodzenia narodu i jego języka. Działo się to już od początku lat 90., kiedy rozpoczął się także proces kodyfikacji, zwieńczony publikacją w 1999 r. *Gramatyki języka łemkowskiego* autorstwa Mirosławy Chomiak i Henryka Fontańskiego. Ogólną charakterystykę i historię języka łemkowskiego, a także pozostałych dwóch skodyfikowanych wariantów rusińskich, przedstawiłem we wspomnianym już artykule *Języki rusińskie*.

Oprócz syntetycznych opisów socjolingwistycznych języka łemkowskiego i innych wariantów rusińskich, zajmowałem się także analizą dawnych zapisów, zwykle w języku mieszanym, cerkiewno-ludowym. Efektem realizowanego przeze mnie w Muzeum Okręgowym w Nowym Sączu projektu odczytania, transliteracji oraz tłumaczenia napisów na łemkowskich ikonach ze zbiorów muzealnych był artykuł poświęcony analizie języka inskrypcji fundacyjnych z kilkunastu ikon ze zbiorów nowosądeckich: *Język napisów fundacyjnych ikon łemkowskich ze zbiorów Muzeum Okręgowego w Nowym Sączu (Krakowsko-Wileńskie Studia Slawistyczne, tom 8, Kraków 2013, s. 291–307)*. Realizowany w Muzeum Okręgowym projekt, finansowany ze środków europejskich, zwieńczony został monografią-albumem: Maria Teresa Maszczak, *Ikony w zbiorach Muzeum Okręgowego w Nowym Sączu* (Nowy Sącz 2010, ss. 303).

Badania kulturowo-językowej tradycji łemkowskiej w ostatnich latach pogłębione zostały dzięki pracy przy redagowaniu i przygotowaniu do druku ogromnych zbiorów twórczości ludowej ze Świątkowej Wielkiej. Wykorzystując metodologię etnolingwistyczną w duchu szkoły lubelskiej, opisałem obraz świata prezentowany przede wszystkim w przysłowia i powiedzeniach, a potem także ludowych pieśniach łemkowskich. W serii dwóch artykułów przedstawione zostały wierzenia ludowe związane z rokiem agrarnym na podstawie łemkowskich przysłów kalendarzowych (meteorologicznych i gospodarczych): *Новий рік який, цілий рік такий – łemkowskie przysłowia ludowe zimowo-wiosennego półrocza we wsi Świątkowa Wielka* („Zeszyty Cyrylo-Methodiańskie” 10, Lublin 2021, s. 48-65) oraz *Бер літо горбом, а осінь торбом – łemkowskie przysłowia ludowe półrocza letnio-jesiennego we wsi Świątkowa Wielka* („Zeszyty Cyrylo-Methodiańskie” 11, Lublin 2022, s. 88-109). W dwóch kolejnych pracach przedstawiony został językowy obraz księdza: „*Ksiądz jegomość*” ze *Świątkowej Wielkiej. Obraz kapłana w łemkowskich przysłowia ludowych (Tabu w języku, literaturze i kulturze, Kraków 2021, s. 225-244)* oraz nauki w łemkowskich przysłowia i powiedzeniach ludowych: *Чого ся навчыш, вода не забере, огонь не спалит - о ученю у присловках зоз збирки Болеслава (Василя) Баволяка* („Русинистични студії” 7, Нови Сад 2023 - w druku).

Powyższe cztery teksty powstały dzięki wieloletniej już współpracy z Wydawnictwem Żyżnowski, wydawcą dwóch wielkich zbiorów twórczości ludowej Łemków, które przez lata gromadził Bolesław Bawolak z beskidzkiej wsi Świątkowa Wielka. W 2021 r. ukazał się tom *Łemkowskie przysłowia i powiedzenia ze Świątkowej Wielkiej i okolic / Лемківскы приповідки і приказки зо Святковы Великої і околиц* (Siercza 2021), a w I kwartale 2024 r. planowane jest wydanie kolejnej jego książki - *Łemkowskie piosenki ze Świątkowej Wielkiej* (Siercza,

2024). Moja rola w tych wydawnictwach polegała, poza przepisaniem utworów z rękopisów, na redakcji tekstów ludowych i ujednoczeniu ich zapisu zgodnie z ortografią języka łemkowskiego (lub ukraińskiego, w przypadku kilkudziesięciu pieśni), uproszczonej transkrypcji łacińskiej, a także przetłumaczeniu ich na język polski. Każda z książek zawiera także obszerny wstęp popularno-naukowy o sposobie i metodologii pracy.

Referaty o tematyce łemkowskiej, z których część stała się podstawą dla opublikowanych później artykułów, wygłosiłem na kilku konferencjach międzynarodowych: *Проблематика изучения русинського языка у Мадырицині и за гатарами* (Budapeszt, 2006), *Cyrylometodejski komponent kultury chrześcijańskiej Słowian w regionie karpackim* (Nowy Sącz, 2013), *Медзинародна наукова конференція з нагоди 40 роках русинистики на Філософским факультету у Новим Садзе* (Nowy Sad, 2022).

5.2. Uniwersytet Jagielloński, Wydział Prawa i Administracji, Katedra Socjologii Prawa

W latach 2016-2020 brałem udział w międzynarodowym projekcie naukowym *Community Based Policing and Post Conflict Police Reform (ICT4COP)*, który był finansowany przez Unię Europejską w ramach programu *Horyzont 2020* (nr grantu 653909). Projekt w Krakowie realizowany był w Katedrze Socjologii Prawa (dziś Zakład Socjologii Prawa) Wydziału Prawa i Administracji UJ, a jego kierownikiem była dr hab. Janina Czapska, prof. UJ. W ramach udziału w projekcie jako wykonawca brałem udział w badaniach terenowych w Serbii – przeprowadziłem kilkadziesiąt wywiadów z naukowcami, praktykami oraz analitykami i dziennikarzami zajmujących się bezpieczeństwem publicznym oraz reformą policji w Serbii (badania odbywały się w marcu-kwietniu 2016, grudniu 2017 i marcu 2019 r.). Kolejnym efektem projektu było współautorstwo, z dr hab. Janiną Czapską, XII rozdziału pt. *COP in Serbia* (s. 233-254) w podręczniku: Robin Hofmann, *Information Communications Technology for Community Oriented Policing. An international Handbook for the Western Balkans*, Bochum 2017 oraz czterech, samodzielnie już sporządzonych, raportów okresowych dla Komisji Europejskiej: *Matrix on Serbia 2 - 2017*, *Matrix on Serbia 3 - 2018*, *Matrix on Serbia 4 - 2019* i *Matrix on Serbia 5 - 2020*.

W ramach działalności w projekcie, byłem współorganizatorem oraz uczestnikiem kilku seminariów naukowych, na których wygłosiłem referaty poświęcone analizie procesu reform policji w Serbii, a także możliwości implementacji filozofii działania policji pod nazwą *Community Policing*. Na seminarium naukowym *Community Policing – Policja bliska*

społeczeństwu (Kraków, 2017) wygłosiłem referat pt. *Reforma policji i strategia COP w Serbii*. Na kolejnym, międzynarodowym seminarium naukowym *Between the police and the community: Findings of the ICT4COP project from the Western Balkans* (Budva, 2020), przedstawiłem dwa referaty: *The forms of police organisation have accompanied the implementation of community policing in Serbia & The forms in which local partnerships for security have been implemented in Serbia*, które były efektem wcześniej przeprowadzonych badań terenowych oraz analizie dostępnych materiałów źródłowych i opracowań naukowych. W kończącej projekt międzynarodowej konferencji naukowej *Transforming the Police: Towards Accountability and Trust* (Kraków, październik), przedstawiłem referat *Police Accountability: Research Findings from Serbia*, który omawiał kwestie odpowiedzialności w działaniu policji.

5.3. Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Wydział Neofilologii

Współpraca z Uniwersytetem KEN w Krakowie (dawniej Uniwersytetem Pedagogicznym im. KEN) odbywała się w różnym wymiarze godzinowym w latach 2004-2012, kiedy jako pracownik nietatowy (na podstawie umów o dzieło) prowadziłem zlecone zajęcia dydaktyczne z zakresu języka łemkowskiego (lektorat, gramatyka, historia i stylistyka) na kierunku filologia rosyjska z językiem rusińsko-łemkowskim.

5.4. Macierz Serbska, Nowy Sad, Serbia

Współpraca naukowa z Macierzą Serbską w Nowym Sadzie (Matica srpska) dotyczyła przede wszystkim udziału w projekcie naukowym *Prilozi za rečnik stranih reči (sa etimološkim beleškama) Srpske knjaževske kancelarije* (2016). Jako wykonawca w tym projekcie zajmowałem się digitalizacją, redakcją oraz uzupełnieniem informacji etymologicznych i porównawczych pozostawionego w rękopisie słownika wyrazów obcych z dokumentów serbskiej Kancelarii Książęcej. Rękopis słownika autorstwa prof. Vojislava Mihajlovicia obejmował słownictwo obce używane w administracji serbskiego księstwa w przełomowym okresie powojskowym, a więc z I połowy XIX w. Opis samego słownika, procesu redakcji i charakterystykę zawartego tam słownictwa, przedstawiłem w artykule *Рукописни „Речник страних речи Књажевске канцеларије 1815–1839“ професора Велимира Михајловића као траг једног времена и његовог језика* w tomie *Српска лексикографија – речници српског језика као изворишта граматичких и семантичких истраживања* (Београд 2018, с. 191-198).

Od 2020 r. jestem także członkiem-współpracownikiem Macierzy Serbskiej.

5.5. Uniwersytet w Nowym Sadzie, Wydział Filozoficzny, Katedra Języka Serbskiego i Językoznawstwa oraz Katedra Rutenistyki

Wieloletnia współpraca naukowa i organizacyjna z Wydziałem Filozoficznym, tamtejszymi Katedrą Języka Serbskiego i Językoznawstwa oraz Katedrą Rutenistyki obejmuje zarówno członkostwo w redakcji czasopisma naukowego „Прилози проучавању језика“ oraz Radzie Programowej konferencji *Konteksti* (2021, 2023), jak i konsultacje naukowe prowadzone w czasie staży naukowych oraz organizowanych przeze mnie studenckich wyjazdów naukowych. Współpraca rozpoczęła się już w czasie prac nad rozprawą doktorską, a potem kontynuowana była w związku z zainteresowaniami Wojwodiną i zamieszkującymi ją mniejszościami. Jedną z pierwszych osób, z którą nawiązałem współpracę i dzięki której miałem możliwość prac redakcyjnych nad słownikiem prof. Vojislava Mihajlovicia był dialektolog i historyk języka serbskiego, prof. Mato Pižurica. W ostatnim czasie tę współpracę kontynuuję z językoznawcami z Katedry Języka Serbskiego i Językoznawstwa, przede wszystkim prof. Jeleną Ajdžanović i prof. Isidorą Bjelaković, a także badaczami z Katedry Rutenistyki, przede wszystkim dr. Aleksandrem Mudrim.

Efektom współpracy, poza projektem realizowanym w Macierzy Serbskiej, jest pierwszy artykuł poświęcony, posiadającym w Serbii dość pokaźną już literaturę, zagadnieniom związanym z analizą wyrażen peryfrastycznych. Stosując metodologię badań opisywaną m.in. przez A. Wierzbicką, Z. Topolińską, J. Apresjana czy M. Radovanovicia, wraz z prof. Jeleną Ajdžanović, opublikowaliśmy artykuł poświęcony analizie czasowników ruchu w ujęciu kontrastywnym, polsko-serbskim: Јелена Ајдановић, Томаш Квока, *Перифрастични изрази с глаголима кретања у полском и српском језику* („Зборник Матице српске за филологију и лингвистику” 64/II, Нови Сад 2021, с. 185-202). To pierwszy artykuł, ale w planach badawczych planujemy publikację kolejnych, podobnych analiz porównawczych polsko-serbskich.

5.6. Instytut Sławistyki Polskiej Akademii Nauk

Współpraca naukowa z Instytutem Sławistyki PAN trwa od 2007 r., kiedy byłem członkiem zespołu redakcyjnego tomu Wiesława Borysia, *Etymologie polskie i słowiańskie*, a potem współorganizatorem międzynarodowej konferencji naukowej *Symposium Etymologicum. Śladami myśli etymologicznej* (2016), którą organizowały IFS UJ i IS PAN.

Współpraca z Instytutem Slawistyki PAN związana jest z kolejną sferą zainteresowań - z diachronicznym opisem leksyki słowiańskiej, językiem prasłowiańskim oraz etymologią. Dzięki opiece mentorskiej oraz późniejszej współpracy naukowej z prof. Wiesławem Borysiem i pracami redakcyjnymi (wraz z Zbigniewem Babikiem i Władysławem Sędzikiem) nad jego artykułami wybranymi w tomie *Etymologie polskie i słowiańskie* (Warszawa 2007), uzyskałem kompetencje, które zakwalifikowały mnie do udziału w dwóch projektach zespołowych realizowanych w Pracowni Języka Prasłowiańskiego pod auspicjami Instytutu Slawistyki PAN. Kierownikiem obydwu projektów była dr hab. Mariola Jakubowicz, prof. IS PAN, która pełniła funkcję także redaktora naukowego obydwu tomów *Słownika prasłowiańskiego*. W ramach dwóch grantów, które realizowane były w latach 2012-2015 oraz 2017-2023, powstały dwa kolejne tomy *Słownika prasłowiańskiego*, obejmujące hasła na literę *k*. Pierwszy z nich (Mariola Jakubowicz, Bożena Cząstka-Szymon, Tomasz Kwoka, Bogumił Ostrowski, Szymon Pogwizd, Beata Raszevska-Żurek, Paweł Swoboda, Artur Zwolski, *Słownik prasłowiański, tom X, k-ko*, ISPAN, Warszawa) wciąż przygotowwany jest do publikacji, a drugi (Mariola Jakubowicz, Tomasz Kwoka, Szymon Pogwizd, Beata Raszevska-Żurek, Paweł Swoboda, *Słownik prasłowiański, tom XI kq-ky*, ISPAN, Warszawa 2023) już się ukazał. W 2022 r. zostałem zgłoszony jako członek zespołu naukowego do kolejnego projektu, którego efektem ma być tom XII *Słownika prasłowiańskiego*.

6. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę.

6.1. Osiągnięcia dydaktyczne

W okresie od rozpoczęcia studiów doktoranckich na stanowiskach dydaktycznym pracowałem w dwóch jednostkach akademickich, w tym w jednej jako pracownik nieetatowy.

6.1.2. Instytut Filologii Słowiańskiej UJ

Zajęcia dydaktyczne w Instytucie Filologii Słowiańskiej UJ prowadzę nieprzerwanie od 2005 r., a więc od II roku studiów doktoranckich (na początku w ramach obowiązków doktoranckich i jako pracownik nieetatowy). Po obronie pracy doktorskiej, w lutym 2009 r. zostałem zatrudniony na stanowisku asystenta, a od 2012 r. pracuję na stanowisku adiunkta. Przez

niespełna 20 lat działalności dydaktycznej w IFS UJ prowadziłem lub prowadzę, oprócz praktycznej nauki języka serbskiego, przede wszystkim zajęcia językoznawcze: gramatyka opisowa języka serbskiego (wykłady i ćwiczenia), historia języka serbskiego z elementami gramatyki historycznej (wykłady, ćwiczenia, a obecnie konwersatorium) oraz funkcjonowanie języka na materiale języka polskiego (ćwiczenia). Wśród pozostałych zajęć znajdują się m.in. przedmioty przekładoznawcze (realizowane w formie ćwiczeń): pragmatyka przekładu języka serbskiego, przekład pisemny z i na język serbski oraz przekład ustny z i na język serbski. Poza tymi dwoma grupami przedmiotów, prowadziłem lub prowadzę także kursy kulturoznawcze, zwykle w formie konwersatorium: kultura Serbii, współczesna kultura Serbii, wiedza o Serbii, Słowiańszczyzna w Europie oraz zajęcia fakultatywne: kultura ludowa Serbów i historia kinematografii serbskiej.

W anonimowych studenckich ankietach oceny zajęć dydaktycznych, które regularnie przeprowadzane są w Uniwersytecie Jagiellońskim w systemie USOSweb, moje zajęcia uzyskują wysokie oceny.

6.1.2. Wydział Neofilologii UKEN w Krakowie

W latach 2004–2012 w różnym wymiarze godzinowym prowadziłem zleczone zajęcia dydaktyczne (na podstawie umów o dzieło) w Instytucie Neofilologii Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie (dziś Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej) na kierunku filologia rosyjska z językiem rusińsko-łemkowskim. Były to następujące kursy: praktyczna nauka języka rusińsko-łemkowskiego, gramatyka opisowa języka rusińsko-łemkowskiego, stylistyka języka rusińsko-łemkowskiego oraz gramatyka historyczna języka rusińsko-łemkowskiego.

6.1.3. Publikacje dydaktyczne

Byłem współautorem I wydania rozmówek polsko-łemkowsko-angielskich, które zostały dopuszczone jako podręcznik pomocniczy do nauki języka łemkowskiego w szkołach podstawowych: Paul R. Magocsi, Helena Duć-Fajfer, Tomasz Kwoka, *Rozmawiajmy po łemkowsku / Бесіду́ймо по лемківськы / Let's speak Lemko-Rusyn*, Fundacja Wspierania Mniejszości Łemkowskiej RUTENIKA, Warszawa 2007, ss. 344.

6.1.4. Działalność promotorska i recenzencka

W latach 2021-2023 byłem promotorem sześciu językoznawczych prac licencjackich z zakresu kroatystyki, bohemistyki i bułgarystyki - wszystkie zostały obronione w IFS UJ. W roku 2023/2024 pełnię rolę promotora jednej pracy licencjackiej z zakresu serbistyki.

W roku akademickim 2020/2021 pełniłem funkcję opiekuna naukowego Stażysty Rządu RP, pana Uładzimira Baduseua z Białorusi.

W ostatnich latach byłem recenzentem 20 artykułów do czasopism naukowych lub tomów zbiorowych.

6.1.5. Organizacja wyjazdów naukowych i dydaktycznych

W latach 2013-2019 byłem organizatorem lub współorganizatorem corocznych wyjazdów studentów I roku IFS UJ na praktyki językowe, które odbywały się na przełomie listopada i grudnia w miejscowości Orawka. W trakcie 5-dniowych pobytów, w których uczestniczyli także lektorzy i wykładowcy IFS UJ, studenci odbywali intensywny kurs języka specjalizacji, a także uczestniczyli w wykładach poświęconych kulturom swoich krajów specjalizacji. W ramach zajęć dodatkowych mieli możliwość praktycznego wykorzystania zdobytej podczas praktyk wiedzy.

Od wiosny 2006 r., a więc od II roku studiów doktoranckich, zajmuję się organizacją wyjazdów naukowych studentów IFS UJ do Serbii, które poza możliwością poznania języka, historii i kultury tego kraju, stanowią ważny element współpracy międzynarodowej z ośrodkami akademickimi w Serbii (przede wszystkim z uniwersytetami w Nowym Sadzie, Belgradzie, Niszu i Kragujevacu, ale także Macierzą Serbską, Serbską Akademią Nauk i Sztuk oraz instytucjami kultury w Serbii – muzeami, galeriami i teatrami).

W latach 2006-2023 r. udało mi się zorganizować dziewięć wyjazdów naukowych (2006, 2007, 2008, 2012, 2014, 2015, 2016, 2018 i 2023). Ostatnie pięć wyjazdów naukowych przyjęło formy studenckim projektów naukowych, a każdy z nich był poświęcony odrębnemu regionowi Serbii oraz wizycie na jednym z serbskich uniwersytetów: Serbii Wschodniej i Południowej i współpracy z Uniwersytetem w Niszu (2014), Wojwodinie i współpracy z Uniwersytetem w Nowym Sadzie (2015), Serbii Centralnej i współpracy z Uniwersytetem w Kragujevacu (2016) oraz Serbii Zachodniej i współpracy z Uniwersytetem w Belgradzie (2018). Ostatni wyjazd, po pandemicznej przerwie, zorganizowany został w maju 2023 r. wspólnie z Kołem Naukowym Sławistów UJ i jako projekt *Wszystkie cywilizacje naddunajskiej Serbii* współfinansowany został przez Inicjatywę Doskonałości UJ (program: Talent Management). Obok

współorganizacji wyjazdu, byłem opiekunem naukowym tego projektu studentów IFS UJ oraz kierownikiem własnego, również finansowanego w ramach konkursu ID UJ, projektu naukowego (program: Fundusz wyjazdowy).

6.1.5. Działalność konsultancka

W latach 2017-2021 pełniłem funkcję Konsultanta Państwowej Komisji Egzaminacyjnej do przeprowadzenia egzaminów na tłumacza przysięgłego z j. czarnogórskiego. W 2013 r. sam uzyskałem tytuł tłumacza przysięgłego języka serbskiego.

Dwukrotnie byłem autorem recenzji materiałów egzaminacyjnych przeznaczonych na egzamin maturalny z języka łemkowskiego jako języka mniejszości etnicznej od roku 2022/2023 oraz w roku 2023/2024 na zlecenie Centralnej Komisji Egzaminacyjnej w Warszawie.

6.2. Osiągnięcia organizacyjne

6.2.1. Organizacja konferencji i seminariów naukowych

Od początku zatrudnienia aktywnie włączyłem się w działalność organizacyjną na rzecz Instytutu Filologii Słowiańskiej UJ. W okresie swojego zatrudnienia w Uniwersytecie Jagiellońskim byłem współorganizatorem 9 slawistycznych międzynarodowych konferencji naukowych, które (współ)organizował Instytut Filologii Słowiańskiej UJ, a także dwóch międzynarodowych konferencji naukowych, których (współ)organizatorem była Katedra Socjologii Prawa UJ w ramach międzynarodowego projektu ICT4COP (*Horyzont 2020*). W 2021 i 2023 r. byłem członkiem Rady Programowej konferencji *Konteksti* w Nowym Sadzie.

W IFS UJ, w latach 2013-2019 współorganizowałem cykl siedmiu corocznych *Galicyskich Spotkań Slawistycznych*, których tematy przewodnie zwykle inspirowane były ważnymi rocznicami w historii Słowian. Współorganizowane przez Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu międzynarodowe konferencje naukowe odbywały się na terenie Miasteczka Galicyjskiego w Nowym Sączu: *Cyrylometodejski komponent kultury chrześcijańskiej Słowian w regionie karpackim. Historia, tradycje, odwołania* [z okazji roku UNESCO św.św. Konstantyna-Cyryla i Metodego w 1150 rocznicę rozpoczęcia misji Apostołów Słowian na Morawach], 24-25 czerwca 2013 r.; *Słowiańska mozaika kultur wobec historii (nie)tolerancji i waśni religijnych. Świadectwa historyczne i odwołania współczesne* [w 600 rocznicę soboru w Konstancji i uwięzienia Jana Husa], 16-18 czerwca 2014 r.; *Konflikty zbrojne i ideologiczne w dawnym*

piśmiennictwie Słowian oraz ich echa w nowszej kulturze, 22-24 czerwca 2015 r.; *Ośrodki kultury dawnej Słowiańszczyzny i ich znaczenie dziejowe*, 27-29 czerwca 2016 r.; *Słowiańszczyzna wielowyznaniowa w dawnych wiekach - symbiozy, migracje, ekskluzje religijne*, 26-28 czerwca 2017 r.; *Słowianie w monarchii Habsburgów. Literatura, kultura, społeczeństwo*, 25-27 czerwca 2018 r.; *Słowianie a Imperium Osmańskie. Konflikty, koegzystencje, dziedzictwo*, 24-26 czerwca 2019 r.

Poza nowosądeckim cyklem, wchodziłem w skład komitetów organizacyjnych dwóch innych slawistycznych konferencji. Pierwsza z nich, międzynarodowa konferencja naukowa *In hoc signo vincas: Symbole władzy – władza symboli w przestrzeni kultury Słowian dawniej i dziś*, zorganizowana została w Krakowie, 23-25 października 2013 r., w 1700. rocznicę edyktu tolerancyjnego cesarza Konstantyna Wielkiego. Druga konferencja, którą współorganizowały IFS UJ i Instytut Slawistyki PAN, poświęcona była profesorowi Franciszkowi Sławskiego, w setną rocznicę jego urodzin. Konferencja *Symposium Etymologicum. Śladami myśli etymologicznej* odbyła się w Krakowie, w dniach 25–27 maja 2016 r.

W ramach międzynarodowego projektu *Community-Based Policing and Post-Conflict Police Reform (ICT4COP)*, realizowanego w ramach programu europejskiego *Horyzont 2020* w Katedrze Socjologii Prawa WPiA UJ, znajdowałem się w Komitecie organizacyjnym dwóch międzynarodowych wydarzeń naukowych: seminarium *Between the police and the community: Findings of the ICT4COP project from the Western Balkans*, które odbywało się w Budwie (Czarnogóra) w dniach 25-27 lutego 2020 r. oraz konferencji *Transforming the Police: Towards Accountability and Trust*, która miała formę zdalną i odbyła się w dniach 26–27 października 2020 r.

6.2.2. Redakcja strony internetowej, opieka nad mediami społecznościowymi oraz działalność promocyjna IFS UJ

Od 2008 r. jestem redaktorem strony internetowej IFS UJ – poza codziennym administrowaniem stroną, dwukrotnie przeprowadziłem transfer danych do nowszych wersji zgodnych z aktualną witryną uniwersytecką. Od czasu założenia przeze mnie na platformie Facebook w 2011 r. grupy *Slawistyka UJ*, a potem pojawieniu się oficjalnego profilu *Instytut Filologii Słowiańskiej UJ* byłem lub jestem jednym z ich administratorów.

Działalność na rzecz promocji IFS UJ, w której w różnych formach aktywnie uczestniczę od początku zatrudnienia, w 2019 r. uzyskały bardziej sformalizowany charakter. Od tego roku jestem członkiem kilkusobowej grupy ds. promocji IFS UJ, która zajmuje się opieką nad

mediami społecznościowymi IFS UJ (Facebook, Instagram, Youtube i TikTok), strategiami promocyjnymi instytutu oraz organizacją wydarzeń promocyjnych, w tym dni otwartych, spotkań z licealistami etc. Jestem także pomysłodawcą i osobą odpowiedzialną za *Slawistyczną kaφkę na Ingardena* – nieformalne comiesięczne spotkania wykładowców i studentów, organizowane w IFS UJ od wiosny 2023 r.

6.2.3. Przygotowywanie harmonogramów zajęć

Od początku zatrudnienia w IFS UJ jestem zaangażowany w tworzenie harmonogramu zajęć i organizowanie konsultacji związanych z nim. W 2013 r. w pełni przejąłem obowiązek tworzenia harmonogramu zajęć w IFS UJ, potem także harmonogramów sesji egzaminacyjnych i dyżurów pracowników, a także prowadzenia harmonogramowych konsultacji z pracownikami i studentami (harmonogramy zajęć w IFS UJ, przed ich zatwierdzeniem, od wielu już lat są konsultowane zarówno z pracownikami, jak i studentami).

6.2.4. Funkcje administracyjne

W trakcie swego zatrudnienia w IFS UJ pełniłem kilka innych funkcji, m.in funkcję koordynatora USOS dla przedmiotów: seminaria licencjackie i magisterskie, opcje i wykłady monograficzne (2012/2013) oraz gramatyka opisowa i gramatyka historyczna (2011/2012). Od 2015 r. do chwili obecnej sprawuję funkcję koordynatora dla przedmiotów z grupy praktyczna nauki języka serbskiego.

W czasie studiów doktoranckich, a także kilku pierwszych lat po zatrudnieniu na stanowisku asystenta, zajmowałem się katalogowaniem książek w Zakładzie Filologii Chorwackiej, Serbskiej i Słoweńskiej IFS UJ.

W 2009 r. brałem udział w przygotowywaniu materiałów dla Uczelnianej Komisji Akredytacyjnej, a w roku akademickim 2011/2012 byłem członkiem grupy ds. przygotowania programu studiów i sylabusów zgodnych z Krajowymi Ramami Kwalifikacji. W międzyczasie, w 2010 r. pełniłem funkcję sekretarza Wydziałowej Komisji Rekrutacyjnej Wydziału Filologicznego UJ. W tym samym, 2010 r., sporządziłem prezentację Instytutu Filologii Słowiańskiej dla PTJ. W roku akademickim 2017/2018 wraz z Natalią Palich, koordynatorką IFS UJ ds. wymiany międzynarodowej, współtworzyłem wnioski grantowe o Erasmus KA107+ z Uniwersytetami w Belgradzie i Nowym Sadzie.

6.3. Osiągnięcia popularyzujące naukę

6.3.1. Wydawnictwa popularno-naukowe

Najważniejszym wydarzeniem w ramach działalności popularyzatorskiej nauki było wydanie w 2014 r. w prestiżowym wydawnictwie Bezdroża przewodnika turystycznego *Serbia. Na skrzyżowaniu kultur* (Helion, Gliwice 2014), w którym na ponad 400 stronach znalazły się informacje o miastach i najważniejszych atrakcjach turystycznych kraju, ale także sporo informacji dotyczących języka, kultury i historii Serbii.

W swej działalności pozanaukowej opublikowałem kilka tekstów publicystycznych i popularno-naukowych, wśród których wymienić mogę tekst w czasopiśmie kulturalno-literackim „EleWator”, nr 24 - 2/2018 (*Wojwodina nad Dunajem*, s. 6-11) oraz serię tekstów w rusińskim, młodzieżowym art-czasopiśmie „MAK” z Nowego Sadu. Do tego ostatniego napisałem teksty poświęcone współczesnej kulturze łemkowskiej (2010), pisarzowi Mirosławowi Nahaczowi (2014) oraz Akcji „Wisła” (2017). W 2010 r. byłem współredaktorem numeru specjalnego czasopisma „MAK”, który został poświęcony muzyce i kulturze Łemków, a także współautorem wyboru piosenek na dwóch składankach CD prezentujących współczesną muzykę łemkowską (wydania w 2010 i 2014 r.).

6.3.2. Działalność przekładowa z języka serbskiego

W ramach działalności popularyzującej naukę byłem autorem kilku tłumaczeń, zarówno tekstów naukowych, jak i beletrystycznych, z języka serbskiego na język polski. W 2018 r. przetłumaczyłem 5 artykułów naukowych opublikowanych w książce prof. Dejana Ajdaćicia, *SlovoSlavia: studia z etnolingwistyki słowiańskiej* (Wydawnictwo UŁ, Łódź 2018, s. 145-199) a rok później kolejne 5 artykułów, które pojawiły się w następnej książce tego samego autora: *ErotoSlavia: o miłości i erotyce w literaturach słowiańskich* (Wydawnictwo UŁ, Łódź 2019, s. 221-273).

Byłem autorem przekładu fragmentu książki serbskiego pisarza Đorđa Lebovicia *Semper idem*, który ukazał się w czasopiśmie „Literatura na świecie”, nr 3-4/2018 (s. 69-95). W tym samym numerze pojawił się, również w moim przekładzie, tekst serbskiego dziennikarza i krytyka literackiego, Teofila Panćicia (s. 96-99). Kilka lat wcześniej, jeszcze w 2012 r. przetłumaczyłem komiks serbskiego autora Borisa Stanicia *Radosav* (Centrala, Poznań 2012, ss. 76).

6.3.3. Tłumaczenia i redakcje tekstów w językach łemkowskim i wojwodińsko-rusińskim

Oprócz tłumaczeń z języka serbskiego, zajmowałem się także przekładem z lub na język wojwodińsko-rusiński oraz łemkowski. W 2014 r. wraz z Aleksandrem Mudrim na język wojwodińsko-rusiński przełożyłem książkę Mirosława Nahacza *Bombel*: Мирослав Нагач, *Бомбел* (Руске слово, Нови Сад 2014, ss. 96). W 2023 r. dla słowackiego Wydawnictwa VALAL na język polski przetłumaczyłem zbiór 20 opowiadań rusińskiego pisarza z Wojwodiny, Julijana Nadja (opowiadania czekają na publikację online).

W latach 2013-2019 brałem czynny udział w wydawaniu przekładów literatury światowej na język łemkowski. W ramach serii wydawniczej Голем серія, której wydawcą było Stowarzyszenie Lemko Tower ze Strzelec Krajeńskich, byłem autorem korekt i redakcji tłumaczeń Piotra Krynickiego na język łemkowski następujących książek: Antoine Saint de Exupéry *Малий Принц* (2013), Mirosław Nahacz, *Бомбель* (2014), Alan A. Milne, *Вині Пу* (2015), Václav Pankovčín, *Три жєны під опіхом* (2015), George Orwell, *Звіряча фарма* (2017) oraz Vit'о Staviarsky, *Кале топанкі* (2019). W okresie 2015-2016 byłem członkiem redakcji łemkowskiego czasopisma dla dzieci „Lemkoland”, którego wydawcą była Fundacja Stara Droga. W czasopiśmie dokonywałem także korekty tekstów w języku łemkowskim.

W ostatnich kilku latach, w ramach współpracy z Wydawnictwem Żyznowski, brałem udział w wydaniu 3 książek poświęconych tematy łemkowskiej. W pierwszej z nich, książce Mikołaja Gabły, *Olchowiec Łemków utracony* (Sierca 2020), byłem konsultantem językowym oraz tłumaczem fragmentów tekstu z polskiego na język łemkowski. W dwóch kolejnych książkach, które prezentują bogatą twórczość ludową Łemków, zebraną przez Bolesława Bawolaka, pełniłem funkcję redaktora językowego, tłumacza z łemkowskiego na język polski oraz autora transkrypcji cyrylicy na łacinkę. Pierwszą książką jest liczący ponad 7000 parameii zbiór przysłów i powiedzeń Bolesława Bawolaka pt. *Łemkowskie przysłowia i powiedzenia ze Świątkowej Wielkiej i okolic* (Sierca 2021). Drugą książką, której wydanie planowane jest na I kwartał 2024 r., jest wybór dokonany przez Bolesława Bawolaka ponad 250 piosenek ludowych: *Łemkowskie piosenki ze Świątkowej Wielkiej* (Sierca 2024).

6.3.4. Członkostwo w redakcjach czasopism społeczno-kulturalnych i naukowych

Od kilku lat jestem członkiem instytucji naukowych oraz redakcji kilku czasopism. Od 2020 r. jestem członkiem-współpracownikiem Macierzy Serbskiej w Nowym Sadzie, od końca 2021 r.

- członkiem Komisji Kultury Słowian Polskiej Akademii Umiejętności, a od początku 2023 r.
- członkiem oraz sekretarzem naukowym Komisji Słowianoznawstwa PAN O/Kraków.

W 2019 r. zostałem zaproszony do redakcji rusińskiego czasopisma naukowego „Шветлосц”, które wydawane jest od połowy lat 50. przez Prasowo-Wydawniczy Instytut Ruske slovo z Nowego Sadu. Trzy lata później zostałem powołany na członka redakcji naukowej serbskiego czasopisma „Прилози проучавању језика”, które wydawane jest przez Wydział Filozoficzny Uniwersytetu w Nowym Sadzie. Dodatkowo, w latach 2005-2009 byłem członkiem zespołu redakcyjnego czasopisma „Almanach diecezjalny”, który wydawał Ośrodek Kultury Prawosławnej ELPIS w Gorlicach.

6.3.5. Wykłady naukowe i popularno-naukowe

W ramach działalności popularyzującej naukę wygłosiłem kilka wykładów naukowych i popularno-naukowych. Do tych pierwszych zaliczyć można wykłady na posiedzeniach naukowych Komisji Kultury Słowian PAU: *Zigomar i Zograf w podróży dookoła świata. O komiksach nowych i na nowo odkrywanych w Serbii* (2016) oraz *W poszukiwaniu lemkowski wartości. Próba typowania kulturomów nazywających wartości na podstawie wybranych tekstów twórczości ludowej Łemków* (2023), a także na posiedzeniu Komisji Słowianoznawstwa O/PAN w Krakowie: *Mały język – duże problemy. Język Rusinów wojwodińskich wobec wyzwań współczesności* (2022).

Do grupy popularno-naukowych można zaliczyć dwa wykłady pt. *Święte miejsca Serbów*, które zostały wygłoszone w Poznaniu i Kaliszu w październiku 2015 r. w ramach VII Festiwalu Kultur Regionów Europy organizowanego przez Dom Bretanii w Poznaniu. W marcu 2016 r. na Uniwersytecie Mateja Bana w Bańskiej Bystrzycy w Ośrodku Kultury Polskiej przedstawiłem referat *Karpackie cerkwie Łemków i Bojków na liście światowego dziedzictwa UNESCO*. W marcu 2018 r. dla uczniów gimnazjum filologicznego w Sremskim Karlovach (Serbia) wygłosiłem wykład pt. *Strani uticaji u oblikovanju srpske leksike od XII do XX veka*.

6.3.6. Dziedzictwo Łemków

W ramach wieloletniego projektu inwentaryzacji cmentarzy łemkowskich, który realizował Ośrodek Kultury Prawosławnej ELPIS w Gorlicach, wraz z zespołem dokonałem w latach 2007-2010 dokumentacji fotograficznej oraz opisu specjalistycznego kilkudziesięciu cmentarzy łemkowskich z gmin Uście Gorlickie i Sękowa. Dokumentacja fotograficzna, wraz z opisem stanu faktycznego, znalazły się w albumach: Roman Dubec, Adam Jancy, *Inwentaryzacja cmentarzy łemkowskich w nieistniejących wsiach na terenie gmin Sękowa i*

Uście Gorlickie (Gorlice 2007); Roman Dubec, Adam Janczy, *Inwentaryzacja cmentarzy lemkowych na terenie gminy Sękowa. Tom I: Bartne, Bodaki, Krzywa, Pstrążne, Wołowiec* (Gorlice 2008); Roman Dubec, Adam Janczy, *Inwentaryzacja cmentarzy lemkowych na terenie gminy Sękowa. Tom II: Małastów, Męcina Wielka, Owczary, Pętna, Ropica Górna* (Gorlice 2009); Roman Dubec, Adam Janczy, *Inwentaryzacja cmentarzy lemkowych na terenie gminy Uście Gorlickie. Tom I: Kunkowa, Kwiatów, Leszczyny, Nowica, Przysłup, Uście Gorlickie* (Gorlice 2010).

6.3.7. Organizacja wydarzeń popularno-naukowych w IFS UJ

W czerwcu 2011 r. byłem współorganizatorem spotkania autorskiego w krakowskiej Galerii „Znaczy się” oraz dwóch wykładów serbskiego rysownika komiksów Aleksandra Zografa w IFS UJ. W grudniu 2021 r. współorganizowałem spotkanie poświęcone wydanej w przekładzie na język serbski baśni magicznej Hieronima Morsztyna *Historii uciesznej o zacnej królownie Banialuce* pod tytułem *Priča o princezi Banjaluci*.

W grudniu 2023 r., na zaproszenie Polskiego Instytutu Kultury w Belgradzie, wziąłem udział w dwóch prezentacjach monografii naukowej *Wojwodina i jej Rusini* – spotkania odbyły się w Nowym Sadzie i Ruskim Krsturze (obok Instytutu Polskiego, współorganizatorem był Instytut Kultury Wojwodińskich Rusinów).

7. Oprócz kwestii wymienionych w pkt. 1-6, wnioskodawca może podać inne informacje, ważne z jego punktu widzenia, dotyczące jego kariery zawodowej.

7.1. Nagrody i odznaczenia

W okresie zatrudnienia w IFS UJ otrzymałem siedem nagród różnych typów i stopni Rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego. Wśród nich są: Nagroda zespołowa Rektora UJ III stopnia (2011), Nagroda zespołowa Rektora UJ II stopnia za książkę *Słowińskie języki literackie* (2012), Nagroda indywidualna Rektora UJ III stopnia za działalność naukową (2013), Nagroda zespołowa Rektora UJ I stopnia za działalność naukową (2014), Nagroda zespołowa Rektora UJ I stopnia za działalność naukową (2016), Nagroda indywidualna Rektora UJ III stopnia Rektora za osiągnięcia organizacyjne (2018) oraz Nagroda zespołowa Rektora UJ za działalność organizacyjną (2022).

W 2020 r. zostałem odznaczony Brązowym Medalem za Długoletnią Służbę.

7.2. Wyjazdy stypendialne

W okresie pracy w IFS UJ wielokrotnie byłem stypendystą Biura Uznawalności Wykształcenia i Wymiany Międzynarodowej, a potem Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej. W ramach programów wymiany bilateralnej 10 razy wyjeżdżałem na 1- lub 2-miesięczne staże naukowe na Uniwersytet w Nowym Sadzie, gdzie prowadziłem badania naukowe dotyczące Rusinów wojwodińskich, ich języka i kultury, a także historii Wojwodiny i Nowego Sadu (2010, 2013, 2014, 2015, 2017, 2018, 2019, 2021, 2022 i 2024).

W dniach 26.03-30.03.2018 r. przebywałem na wyjeździe stypendialnym w ramach programu Erasmus+ na Uniwersytecie w Nowym Sadzie, gdzie wygłosiłem 4 wykłady w Katedrze Języka Serbskiego i Językoznawstwa oraz Katedrze Rutenistyki.

W dniach 13-22.06.2023 r. przebywałem na pobycie rezydencjalnym w Domu Pisarzy w Tršiciu, którego organizatorem jest Centrum Kultury „Vuk Karadžić“ z Loznicy.

7.3. Promocja kultury – organizacja wydarzeń kulturalnych w Krakowie

Już od początku studiów magisterskich brałem aktywny udział w promocji kultury Serbii i innych krajów bałkańskich w Krakowie, przede wszystkim poprzez organizację różnego rodzaju wydarzeń kulturalnych. Od 2002 r. do dnia dzisiejszego organizuję bałkańską zabawę sylwestrową pod nazwą *Doček nove godine - Sylwester Bałkański*, która odbywa się zgodnie z kalendarzem juliańskim - 13 stycznia.

Od początku studiów doktoranckich, do swojej działalności kulturalnej dołączyłem regularne projekcje filmów jugosłowiańskich oraz nowszych, serbskich, chorwackich i bośniackich, połączone ze spotkaniami studentów IFS UJ (od 2005 do ok. 2015 r.), a potem także organizację kilkudziesięciu koncertów zespołów z krajów bałkańskich i nie tylko (Serbia, Bułgaria, Macedonia, Węgry, Polska). W samym tylko 2011 i 2012 r. współorganizowałem 2 trasy koncertowe w Polsce serbskiego zespołu Neozbiljni Pesimisti.

Po powodziach w 2014 r. w Serbii, Bośni i Chorwacji zorganizowałem zbiórkę darów rzeczowych dla powodźian w Serbii (dary przekazane za pośrednictwem Konsulatu Honorowego Republiki Serbii w Czeladzi), a 8 czerwca 2014 r. - koncert dobroczynny dla powodźian w Serbii i Bośni i Hercegowinie (fundusze przekazane Polskiej Akcji Humanitarnej).

.....
(podpis wnioskodawcy)